

LIETUVOS RESPUBLIKOS GENERALINEI PROKURATŪRAI

Rinktinės g. 5A, LT-09233 Vilnius

El. p. generaline.prokuratura@prokuraturos.lt

Pareiškėjas

Grant Arthur Gochin

Statusas

Lietuvos Respublikos pilietis

Adresas

10900 Winnetka Avenue, Chatsworth, CA 91311,
JAV

El. paštas

ggochin@gmail.com

Telefonas

+1 818-625-6513

2026 m. rugsėjo 18 d.

**PAREIŠKIMAS DĖL GALIMAI NUSIKALSTAMOS VEIKOS POŽYMIŲ
ĮVERTINIMO
DĖL LGGRTC OFICIALIUOSE DOKUMENTUOSE PATEIKTO GEWECKE–
BUB BAUDŽIAMOJO PROCESO APIBŪDINIMO, ATSIKALYMO JŲ PATAISYTI
IR VĖLESNIO VIEŠO KARTOJIMO**

I. Pareiškimo pobūdis

Šiuo pareiškimu pateikiu faktines aplinkybes ir dokumentus, kurie, mano vertinimu, yra pakankamai konkretūs, kad kompetentingas prokuroras galėtų spręsti, ar juose yra nusikalstamos veikos požymių. Neprašau mano teisinio vertinimo laikyti baudžiamojo įstatymo kvalifikacija ir neteigiu, kad konkretus asmuo ar institucija jau yra padarę nusikalstamą veiką.

Esu ne teisininkas. Todėl sąmoningai apsiribuoju dokumentuojamais faktais, jų chronologija ir šaltiniais, o klausimą dėl galimos veikos teisinės kvalifikacijos, kaltės formos, subjekto, senaties ir kitų baudžiamosios atsakomybės sąlygų palieku prokuratūrai.

Pareiškimo esmė yra siaura: valstybės istorijos tyrimo įstaigos oficialiuose dokumentuose užsienio baudžiamojo proceso rezultatai buvo apibūdinti kaip išteisinimas / visiškas išteisinimas, nors viešai prieinami Vokietijos procesiniai šaltiniai nurodo nuteisimą vieno asmens atžvilgiu ir proceso nutraukimą kito asmens atžvilgiu. Po tiesioginio reikalavimo pataisyti šiuos teiginius jie buvo pakartoti ir išplėsti, o vėliau kartoti viešai bei naudoti argumentuojant dėl Jono Noreikos istorinės atsakomybės.

II. Faktinės aplinkybės

1. 2019 m. LGGRTC memorandumas

2019 m. gruodžio 17 d. LGGRTC memorandume dėl Jono Noreikos, kurį parengė Dalius Egidijus Stancikas ir pasirašė tuometė generalinė direktorė Teresė Birutė Burauskaitė, teigta, kad Vokietijos teismas atmetė Holokausto dalyvavimo kaltinimus Hansui Gewecke ir Ewaldui Bubui, o Bubas buvo visiškai išteisintas. Šis teiginys buvo naudojamas platesniame argumente dėl Jono Noreikos žinojimo ir atsakomybės.

2. 2020 m. vasario 11 d. oficialus atsakymas po reikalavimo pataisyti

Aš tiesiogiai ginčijau 2019 m. gruodžio išvadą ir pareikalavau ją atšaukti arba pataisyti. 2020 m. vasario 11 d. LGGRTC oficialiame atsakyme Nr. 14R Burauskaitė ankstesnių teiginių neatšaukė.

Atsakyme Bubas apibūdintas kaip „visiškai išteisintas“ („wholly exonerated“), o teiginys išplėstas: nurodyta, kad Vokietijos teismai esą išteisino faktinius Šiaulių geto ir koncentracijos stovyklos kūrėjus bei vadus.

3. Vokietijos procesiniai duomenys

„Justiz und NS-Verbrechen“, bylos Nr. 722 indekse nurodyta: Ewald Bub – „Verfahren eingestellt“ (procesas nutrauktas); Hans Gewecke – nuteistas ketverių metų ir šešių mėnesių laisvės atėmimo bausme. Liubeko teismo nuosprendžio data – 1970 m. sausio 27 d.

Todėl mažiausiai procesinės kategorijos lygmeniu oficialūs LGGRTC teiginiai neatitinka šio šaltinio: „procesas nutrauktas“ nėra „išteisintas“, o ketverių metų ir šešių mėnesių laisvės atėmimo bausmė nėra išteisinimas.

Bundesarchiv B 162 apyraše nurodomas platesnis AR-Z 774/61 tyrimas dėl žydų žudymo nusikaltimų Šiaulių apygardoje 1941–1944 m., 1964 m. rugpjūčio 4 d. dalinio nutraukimo nutarimas ir 1965 m. rugpjūčio 17 d. kaltinamasis aktas Gewecke ir Bubo atžvilgiu. 1964 m. nutarimo tekstas šiame pareiškime nėra pateikiamas kaip mano galutinai ištirtas dokumentas, todėl nesiūlau prokuratūrai laikyti nustatyta, kokius konkrečius epizodus ar kaltinamuosius jis apėmė.

1971 m. sausio 26 d. Bundesgerichtshof sprendime 5 StR 631/70 atkartotos pirmosios instancijos išvados, kad Gewecke norėjo žydų geto kalinio nužudymo, galėjo atšaukti egzekucijos nurodymą, aktyviai prisidėjo prie jo įvykdymo ir sąmoningai leido įsakymą įvykdyti. Šios išvados savaime neatsako į visus kitus istorinius kaltinimus, tačiau jos patvirtina, kad aptariamas baudžiamasis nuosprendis Gewecke neišteisino.

4. Ankstesnis institucinės metodikos perspėjimas

2019 m. balandžio 11 d. Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti Holokausto pakomisė viešai kritikavo LGGRTC Noreikos vertinimo „išteisinančius argumentus ir nutylėjimus“ ir nurodė Noreikos įsakymus dėl žydų getoizavimo ir turto nusavinimo Šiaulių apskrityje. Tai svarbu chronologijai: 2019 m. gruodžio memorandumas buvo parengtas jau po viešo institucinio perspėjimo dėl išteisinančio argumentavimo metodo.

5. Vėlesnis viešas kartojimas

Po 2020 m. vasario 11 d. atsisakymo pataisyti teiginį jis buvo toliau kartojamas. 2020 m. liepos 13 d. D. Stancikas rašė, kad Gewecke ir Bubas „nėra Holokausto dalyviai, jie buvo išteisinti“. 2020 m. rugsėjo 14 d. jis vėl nurodė, kad Vokietijos teismai išteisino faktinius Šiaulių apskrities getų kūrėjus ir vadus. 2021 m. vasario 9 d. jis jau teisingai nurodė 1970 m. teismo datą, tačiau ir toliau teigė, kad Gewecke ir Bubas buvo išteisinti.

2021 m. balandžio 26 d. anglų kalba paskelbtame straipsnyje Vytautas Sinica nurodė, kad tiek Amerikos, tiek Vokietijos teismai Gewecke pripažino nekaltu. Mano turimame paskelbtame įrodymų rinkinyje Vokietijos baudžiamasis teismas Gewecke nuteisė, o JAV baudžiamojo teismo proceso prieš Gewecke nėra nustatyta.

6. Naudojimas valstybės institucinės komunikacijos argumente

2020 m. balandžio 22 d. Seimo nariai Audronius Ažubalis ir Laurynas Kasčiūnas viešame laiške užsienio reikalų ministrui pakartojo, kad Vokietijos teismai atmetė kaltinimus faktiniams Šiaulių getų kūrėjams ir vadams, ir prašė LGGRTC Noreikos išvadą perduoti visoms Lietuvos diplomatinėms atstovybėms, kad ji prireikus būtų naudojama. Neturiu dokumento, patvirtinančio, kad toks diplomatinis perdavimas faktiškai įvyko; tai prašau, jei svarbu tyrimui, patikrinti.

III. Kodėl šios aplinkybės, mano vertinimu, vertos prokuroro patikrinimo

Aš neprašau kriminalizuoti istorinio ginčo ar akademinės klaidos. Priešingai, vienkartinė šaltinio klaida pati savaime nebūtų pakankamas pagrindas išvadai apie nusikalstamą veiką. Šio pareiškimo pagrindas yra dokumentų seka: oficialus valstybės institucijos teiginys; viešai patikrinamas procesinis neatitikimas; ankstesnis institucinis perspėjimas dėl išteisinančio metodo; tiesioginis reikalavimas pataisyti; oficialus atsisakymas pataisyti ir teiginio išplėtimas; vėlesnis kartojimas; naudojimas valstybės istorinės ir galimos diplomatinės komunikacijos argumente.

Galiojantis BK 170² straipsnis nustato atsakomybę už viešą pritarimą tarptautiniams nusikaltimams, jų neigimą ar šiurkštų menkinimą tik esant papildomoms įstatyme nustatytoms sąlygoms. Aš neteigiu, kad šios sąlygos šiuo atveju yra įrodytos. Būtent todėl prašau prokuratūros pačios įvertinti, ar dokumentų visuma atitinka kokios nors nusikalstamos veikos požymius, įskaitant, jei taikytina, BK 170² straipsnio požymius.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2025 m. gruodžio 9 d. nutartyje baudžiamojoje byloje Nr. 2K-173-1073/2025, vertindamas BK 170² taikymą, reikšminga aplinkybe laikė istorinių faktų iškraipymą, kai vieni faktai nutylimi, kiti nepagrįstai hiperbolizuojami ir jiems suteikiamas kitoks turinys. Šią nutartį nurodau ne kaip automatinį precedentą šio pareiškimo faktams, o kaip aktualų teisinį kontekstą, dėl kurio prašau kompetentingo prokuroro vertinimo.

IV. Prašau

1. Užregistruoti šį pareiškimą ir patvirtinti jo gavimą bei registracijos numerį.
2. Įvertinti šiame pareiške išdėstytas faktines aplinkybes ir prieduose / nuorodose nurodytus šaltinius bei nuspręsti, ar yra pagrindas pradėti ikiteisminį tyrimą arba atlikti kitus proceso įstatymuose numatytus veiksmus.
3. Jei vertinimui būtina, iš LGRTC išreikalauti 2019 m. gruodžio 17 d. memorandumo ir 2020 m. vasario 11 d. atsakymo Nr. 14R rengimo medžiagą: šaltinius, projektų versijas, derinimus, elektroninį susirašinėjimą ir faktinio/mokslinio patikrinimo įrašus.
4. Jei vertinimui būtina, nustatyti, ar 2019–2021 m. ginčijamas Gewecke–Bub procesinis apibūdinimas buvo perduotas Užsienio reikalų ministerijai, Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ar kitoms valstybės institucijoms ir kokia forma.
5. Atskirai patikrinti, koku konkrečiu šaltiniu buvo grindžiamos formuluotės „visiškai išteisintas“, „išteisinti“ ir teiginys, kad Vokietijos teismas atmetė Holokausto dalyvavimo kaltinimus, bei ar rengėjams buvo žinomi priešingi Vokietijos procesiniai duomenys.
6. Raštu pranešti man apie priimtą procesinį sprendimą ir jo apskundimo tvarką.

V. Įrodymai ir šaltiniai

1. LGRTC, 2020-02-11 atsakymas Nr. 14R, vieša angliška kopija:
https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Atsakymas-Gochinui-i-01-16_en.pdf
2. Justiz und NS-Verbrechen, Lfd. Nr. 722, LG Lübeck 2 Ks 1/68:
<https://junsv.nl/junsv-01/junsv/brd/brdfiles/brd722.htm>
3. Bundesarchiv B 162 apyrašo nuorodos: AR-Z 774/61; B 162/4368; B 162/4363; B 162/14394.
Kopija gauta per USHMM, RG-14.101.
4. Bundesgerichtshof, 1971-01-26, 5 StR 631/70: <https://dejure.org/1971,6855>

5. J. Pyragas, „Europos Lietuvis“, Nr. 7 (1102), 1970-02-17, p. 3:
https://www.spauda2.org/britanijos_europos_lietuvis/archive/1970/1970-02-17-EUROPOS-LIETUVIS.pdf
6. 1970-01-28 Vokietijos spaudos pranešimo kopija apie Bubo proceso nutraukimą ir senatį:
<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/08/Gewecke-Ernst-August-Friedrich-u.-A.-1970-01-28-026.jpg>
7. Tarptautinės komisijos Holokausto pakomisės 2019-04-11 atsakymas: <https://www.komisija.lt/en/a-response-to-the-statement-of-the-genocide-and-resistance-research-centre-of-lithuania-of-27-march-2019-on-the-accusations-against-jonas-noreika-general-vetra/>
8. LGGRTC, 2019-12-17 memorandumas dėl Jono Noreikos:
<https://static-cdn.toi-media.com/blogs/uploads/2026/05/Annex-No-46-GRRCL-2019-December-memorandum-second-memorandum-on-Jonas-Noreika.pdf>
9. D. Stancikas, 2019-12-23: <https://www.propatria.lt/2019/12/dalius-stancikas-kodel-nepasitikima.html>
10. A. Ažubalis ir L. Kasčiūnas, 2020-04-22 viešas laiškas: <https://tsajunga.lt/aktualijos/reaguojant-i-l-linkeviciaus-atsakyma-del-prasymo-perziureti-nuostatas-del-jono-noreikos-generolo-vetros/>
11. D. Stancikas, 2020-07-13: <https://www.propatria.lt/2020/07/dalius-stancikas-istorijos.html>
12. D. Stancikas, 2020-09-14: <https://www.propatria.lt/2020/09/dalius-stancikas-liuvos-istorija.html>
13. D. Stancikas, 2021-02-09: <https://www.propatria.lt/2021/02/dalius-stancikas-kaip-perrasoma-istorija.html>
14. V. Sinica, 2021-04-26: <https://lithuaniantribune.com/v-sinica-lithuania-doesnt-glorify-nazis-and-noreika-wasnt-one-a-response-to-silvia-foti/>
15. BK 170² straipsnio galiojanti redakcija:
<https://e-seimas.lrs.lt/rs/actualEdition/TAIS.111555/lsGkfZdlMZ/>
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025-12-09 nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-173-1073/2025:
<https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska/tekstas.aspx?id=5be5da5c-15d4-4739-a2ff-fe5805fa4e9c>
17. Generalinės prokuratūros paaiškinimas dėl pareiškimo apie galimai padarytą nusikalstamą veiką turinio: <https://www.prokuraturos.lt/lt/norint-pranesti-prokuraturai-ar-ikiteisminio-tyrimo-pareigunui-apie-galimai-padaryta-nusikalstama-veika-kokio-turinio-turi-buti-pranesimas-kad-pareiskejas-nebutu-apkaltintas-apie-melaginga-iskundima-ar-pranesima-apie-nebuta-nusikaltima-kokiu-atveju-pareiskeja-galima-patraukti-baudziamojon-atsakomyben-ar-bus-tinkama-pranesimo-forma-jeigu-bus-naudojami-tokie-zodziai-pvz.-galimai-padare-izvelgiamas-nusikaltimas-ir-pan./4369>

VI. Pareiškėjo patvirtinimas

Patvirtinu, kad šiame pareiškime sąžiningai pateikiu man žinomas faktines aplinkybes ir aiškiai atskiriu tai, kas dokumentais nustatyta, nuo to, ko dar nepavyko patikrinti. Nenoriu ir nesiekiu melagingai įskusti jokio asmens. Prašau prokuratūros savarankiškai patikrinti pateiktus šaltinius ir priimti procesinį sprendimą pagal Lietuvos Respublikos teisę.

Pagarbiai

Grant Arthur Gochin

Kvalifikuotas elektroninis parašas / parašas